

Jan de Ridder ontwikkelde verfijnder meetinstrument

Nieuw onderzoek naar persconcentratie mogelijk

Tien jaar geleden voorspelden twee communicatiewetenschappers dat de dagbladen *De Telegraaf* / *Nieuws van de Dagen* en *Algemeen Dagblad* in 1985 honderd procent van de markt in handen zouden hebben. Die voorspelling is — gelukkig — niet uitgekomen want *De Telegraaf* en het *Algemeen Dagblad* bezitten nu rond de zestig procent van de dagbladenmarkt.

Dit verschijnsel waarbij één onderneming een groot deel van de krantenmarkt in handen heeft, wordt in de regel *persconcentratie* genoemd. Tot voor kort waren er vrij weinig 'harde' cijfers over bekend.

Bij een bespreking van het verschijnsel persconcentratie bleef een illustratie van een en ander meestal beperkt tot een staatje waarin een verschuiving in het aantal dagbladen kan worden waargenomen. De werkelijkheid wordt zo echter wel erg simpel weergegeven. Dat vond althans de politikoloog *Jan de Ridder* die een verfijnder meetinstrument ontwikkelde om persconcentratie te meten. Daarmee kunnen ontwikkelingen uit het verleden in een ander kader worden geplaatst. Een voorspelling als de bovenstaande zou De Ridder dan ook nooit doen...

door **Roeleke Vunderink**

Jan de Ridder studeerde af in december van het vorige jaar. De subfaculteit politikologie vond zijn scriptie zo belangrijk dat zij besloot deze uit te geven in een nieuwe reeks '*Politikologische studies VU*'.

Nadat hij zijn vervangende dienstplicht bij de vakgroep methoden en technieken van de VU had vervuld (bij het project over de Brede Maatschappelijke Discussie inzake kernenergie, zie *VU-magazine*, maart 1984), werkte De Ridder bij de vakgroep communicatiewetenschappen van de VU. Het afgelopen jaar heeft hij gewerkt aan het ontwikkelen van een computerprogramma voor de Rijks Voorlichtings Dienst.

Databank

De combinatie methoden en technieken en communicatiewetenschappen stond garant voor de ontwikkeling van een uitgebreide *databank*. Daarin zijn de gegevens van bijna honderd landelijke en regionale kranten voor de periode 1950 tot 1982 opgenomen. Niet alleen de oplagecijfers; ook gegevens betreffende de eigenaar, de losse verkoop en samenwerkingsverbanden zijn in de computer opgeslagen. Daarmee is dit bestand uniek in Nederland; reden waarom de vakgroep het voor ieder toegankelijk heeft verklaard.

Deze databank vormt de basis voor de beschrijving die De Ridder geeft van het proces van persconcentratie. Een proces waarvan overigens verschillende aspecten zijn te onderscheiden. In zijn boekje legt de auteur het begrip persconcentratie in drie delen uiteen. Allereerst wordt hierbij de aandacht gericht op de dagbladonderneming. Het proces van samenklontering van

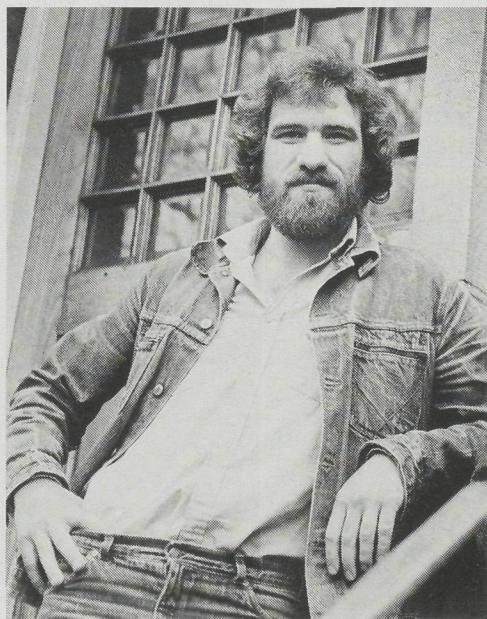
ondernemingen en de relatieve groei in de grootste ondernemingen wordt aangeduid met de term '*aanbiedersconcentratie*'.

De andere invalshoek is de krant zelf, in de zin van de zelfstandige redactie. In dit geval maakt De Ridder echter nog een nader onderscheid tussen het proces van samenklontering van redacties enerzijds (verdwijnen van redacties en allerlei samenwerkingsvormen), en het 'schever' worden van de verdeling van abonnees over kranten anderzijds. In het eerste geval spreekt hij van *redactionele* concentratie, en in het tweede geval van *publieksconcentratie*.

STER

Wat is er nu zo nieuw aan het op zo'n manier tegen dit begrip aankijken, vragen we de onderzoeker. „De enorme hoeveelheid gegevens die er over de kranten zijn, zijn nog nooit zo bekeken als ik gedaan heb. Met behulp van dit meetinstrument kunnen op basis van alle relevante gegevens vrij nauwkeurige uitspraken over de mate van persconcentratie worden gedaan.

De inzichten die binnen de economische wetenschap al wel degelijk bestonden — daar staan concentratieverschijnselen al sinds lange tijd in de belangstelling — werden tot nu toe

Drs. Jan de Ridder.

(Bram de Hollander)